

ליווי על ידי מיילדת בתקופת משכב לידה

נכתב על ידי:

יפעת הדר רובננקו
יובל יפה מושקוביץ
טניה שטיינבוק גורליק
גילה זרביב
עפרית פק
אלה וויס
אושר בן אור
קרן לויטין

מבוא

ארגון המיילדות בישראל מאמין כי רצף טיפולי ע"י מיילדת הוא זכות יסוד של כל אישה הרה ויולדת. במדינת ישראל, הוכר בכך שהיריון ולידה הינם תהליך בריא. מעקב וליווי רציף על ידי מיילדת (MCoC) - מבוסס על המלצות ה- WHO (World Health Organization), UNFPA (United Nation Population Fund) וה- ICM (International confederasion of midwife). המודל שהינו חלק מהפרדיגמה המיילדותית, מתבסס על קשר הולך ומתהדק בין האישה ההרה למיילדת כבר משלב ההיריון ועד תום תקופת משכב הלידה. ליווי רציף ע"י מיילדת הוכח מחקרית, כמוריד תחלואה ותמותה ומהווה רפואה מונעת, מקדם את החיבור בין האם והיילוד ומאפשר איתור מוקדם של קשיים פיזיים ונפשיים. נייר העמדה של ארגון המיילדות בנושא ליווי היריון ע"י מיילדת, מבוסס על המודל (MCoC) Midwifery Continuity of Care, לפיו מיילדות מוסמכות לטפל ביולדות על פי הפרדיגמה המיילדותית, לאורך כל תקופת ההיריון ועד תום תקופת משכב הלידה. המיילדת מביאה עמה גישה ייחודית הרואה בהיבט הפיזי והרגשי חלקים בלתי נפרדים מבריאותה ורווחתה של האם ומאפשר לה ללוות את האם בתקופה רגישה זו ולספק טיפול מיטבי הן לאם והן ליילוד. תקופת משכב הלידה היא תקופה קריטית לאישה ולתינוקה, תקופה המכונה את הקרקע לבריאותם ורווחתם של האם והיילוד ובעלת משמעות ארוכת טווח למשפחה ולחברה כולה.

מטרת נייר העמדה "ליווי ע"י מיילדת בתקופת משכב לידה", הינו מתן קווים מנחים לאופן ליווי האישה והיילוד בתקופת משכב הלידה. על המיילדת להכיר את הנהלים וחוזרי משרד הבריאות הרלוונטיים לתקופה זו המתעדכנים מעת לעת, ולפעול על פיהם.

מתווה ליווי אם ויילוד בתקופת משכב לידה

- ליווי ע"י מיילדת בתקופת משכב הלידה יהיה רציף ובמודל היברידי, קרי משולב ביקור וזמינות טלפונית.
- קשר ראשוני לאחר לידה - שיחת טלפון מקדימה להיכרות ואומדן צרכים מיידיים, סמוך ככל האפשר לשחרור מביה"ח, על מנת לתכנן את הביקור.
- מפגש ראשון - ביקור בבית היולדת שיכלול אמדן אם, אמדן יילוד והדרכות כמפורט בהמשך (72-48 שעות מהלידה במקרה של שחרור מוקדם מביה"ח על מנת לקחת בדיקת סקר ילודים).
- מפגש שני - על פי צרכי היולדת.
- זמינות המיילדת המלווה, להתייעצות בנושאים הנוגעים לתקופת משכב הלידה.
- יש לוודא כי היולדת משויכת לטיפת חלב ולרופא/ת נשים.
- באחריות המיילדת ללוות ולטפל באישה על פי נהלי וחוזרי משרד הבריאות.
- באחריות המיילדת לשאת בביטוח אחריות מקצועית.

מטרות ביקור הבית ע"י המיילדת לאחר הלידה

- ביצוע אומדן מקיף של אם וילוד לזיהוי סיבוכים וצורך בהתערבות נוספת.
- מטרות ספציפיות כוללות:
- אומדן גופני ורגשי של האם
- אמדן יילוד
- לקיחת סקר יילודים במידת הצורך ותיאום העברתו למעבדה או לבית החולים על פי ההנחיות של משרד הבריאות בנושא.
- איתור סימנים המעידים על משברי חיים כגון אלימות במשפחה, פגיעה מינית, חווית לידה מורכבת, מצוקה רגשית ומצוקה סוציו - אקונומית.
- דיוק צרכים של האם ושיתוף פעולה עם אנשי מקצוע נוספים.
- בירור צורך בחיבור עם ארגונים חברתיים המסייעים למשפחה (ציוד, קבוצות תמיכה).

מהלך ביקור בית

היבט אימהי:

הסתכלות כללית - האישה, היילוד, סביבת המגורים והיכרות עם בני הבית. איסוף מידע - אנמנזה רפואית, מחלות רקע, אלרגיות, טיפול תרופתי קבוע וחדש, היסטוריה מיילדותית. איסוף המידע יהיה משיחה עם היולדת וממכתב השחרור מבית החולים.

אומדן גופני כוללני- ביצוע אומדנים לפי צרכי היולדת וסוג הלידה ובהתאם למכתב השחרור הרפואי והסיעודי ממחלקת היולדות, אומדן סימנים חיוניים כולל אומדן כאב, הערכת דימום נרתיקי וכיווץ רחם, הערכת מצב פרינאום ותפרים לרבות צלקת ניתוח קיסרי, תשאול אודות פעילות מעיים וטחורים, מתן שתן ספונטני, אומדן שדיים והערכת טיב ההנקה במידה ומניקה. אומדן דפוסי שינה, תזונה, שמירה על הגיינה אישית, ויכולת תפקוד יומיומי.

אומדן מצב נפשי / רגשי- אומדן גורמי תמיכה זמינים, אומדן מצב רגשי ויכולת התמודדות. אומדן חווית לידה ובדיקת הצורך בעיבוד חווית הלידה בהמשך, אומדן קשר וטיפול בתינוק, מתן שאלון אדינבורו על פי נוהל משרד הבריאות (במפגש מעבר לשבועיים לאחר הלידה).

אומדן קשר אם ותינוק- אומדן הנקה והאכלה, אומדן Bounding, עידוד למגע עור לעור.

אומדן טיפול בסיסי בתינוק והדרכה מותאמת לצרכי האם והיילוד.

הדרכות מותאמות לצרכי האם:

- הערכת תזונה והדרכה לתזונה מותאמת לזמן משכב לידה והנקה.
- הדרכה לשינה ומנוחה בתקופת משכב לידה
- הדרכה להמשך נטילת תוספי תזונה וברזל.

- הדרכה לקידום דפוסי יציאה תקינים.
- הדרכה לשמירה על היגיינה גניטלית תוך התייחסות לטיפול בתפרים, כאב בנרתיק או באזור החיץ.
- הדרכה לנטילת משככי כאבים לפי הצורך, תוך התייחסות להנקה וגורמי סיכון אחרים.
- הדרכה לתרגילים לחיזוק רצפת אגן, והפניה לפיזיותרפיסטית רצפת אגן במידת הצורך להערכה וטיפול.
- עידוד לפעילות גופנית מותאמת.
- הדרכה למצבים נפשיים ורגשיים שכיחים לאחר לידה וזיהוי מצבים בהם יש צורך בפניה להערכה רפואית.
- הדרכה לזיהוי מצבים פיזיולוגיים חריגים הדורשים הערכה רפואית והצורך לפנות בתום תקופת משכב לידה לבדיקת רופא/ת נשים בצירוף מכתב שחרור רפואי וספירת דם עדכנית.
- הדרכה והכוונה לחזרה לפעילות מינית הדרגתית והסבר על שינויים פיזיולוגיים הצפויים להופיע, במיוחד בתקופת ההנקה.

אומדן יילוד:

איסוף מידע - ממכתב שחרור היילוד ממחלקת ילודים ותשאול האם אודות הלידה והסתגלות היילוד לחיים החוץ רחמיים בשעות הראשונות לחייו.

אומדנים -

- אומדן נשימה
 - אומדן חיוניות
 - צבע עור התינוק , אומדן צהבת
 - דפוסי שינה
 - אומדן הנקה/ אומדן תזונתי-תמ"ל
 - יציאות - שתן וצואה
 - אומדן טבור והדרכה לטיפול בגדם, הורדת קלם במידת הצורך.
 - בדיקת סקר ילודים במידת הצורך והעברת הבדיקה לבית החולים (באחריות ההורים).
 - הדרכה לקראת או לאחר ברית מילה, ליילודים זכרים.
 - הדרכה לרחצה וטיפול ביילוד.
 - הדרכה לחשיבות שמירת חום גופו של היילוד.
 - הפניה לטיפול חלב לצורך חיסונים והמשך מעקב גדילה והתפתחות.
 - הדרכה לזיהוי מצבים בהם יש לפנות להערכה רפואית מעבר לביקורי השגרה.
 - ביצוע אומדנים נוספים ומתן הדרכה בהתאם לנהלי משרד הבריאות, למצבו של היילוד ובהתאם למכתב השחרור הרפואי והסיעודי ממחלקת ילודים.
- על המיילדת להמליץ לאישה על המשך טיפול של אנשי מקצוע שונים, בהתאם לממצאים בבדיקת האם והיילוד, כדוגמת רופא/ה נשים, רופא/ה ילדים, דיאטנ/ית, פסיכולוג/ית, פסיכאטר/ית, יועצת הנקה, פיזיותרפיסטית רצפת האגן ואחיות טיפת חלב.

תיעוד ורישום

תיעוד המפגשים ושמירת רשומות בהתאם לחוזר משרד הבריאות.
מתן מכתב סיכום ביקור לילדת ומתן הפניות במידת הצורך.

באחריות המיילדת לדאוג לביטוח אחריות מקצועית, במידה והביקורים והליווי נערכים
באופן פרטי.

מקורות, הנחיות ונהלים

1. הנחיות קליניות לטיפול בילד הבריא - ההסתדרות הרפואית בישראל
2. נוהל הטיפול בתינוק ובפעוט בתחנות לבריאות המשפחה. חוזר 3/2004
3. נוהל מעקב וטיפול בצהבת
4. המלצות ארגון הבריאות העולמי לטיפול באם וביילוד בתקופה הפוסטנטיבית
5. אמות מידה לניהול רשומת מטופל במערכת הבריאות - חוזר משרד הבריאות
6. המלצות האיגוד האמריקאי למיילדות וגניקולוגיה (ACOG) לטיפול באם וביילוד בתקופת משכב לידה
7. International Confederation of Midwives. (2014). Appropriate Maternity Services for Normal Pregnancy, Childbirth and the Postnatal Period.
8. International Confederation of Midwives. (2014). Core Document Philosophy and Model of Midwifery Care.
9. United Nation Population Fund. (2021). The state of the World's Midwifery 2021

רשימת טלפונים חיוניים ושימושיים

- ייעוץ טרטולוגי: 02-5082825
- איחוד הצלה : 1212
- מד"א: 101
- מרכז רעלים: 04-7771900
- קו חם מרכז חווה: 052-6668799

